דרשוני כרך ב — נשים חכמות לב

נשים חכמות לבאילה רונן סמואלס

ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאתות ובמפתים (דברים כו, ח)

לא הוציאנו הקדוש ברוך הוא ממצרים אלא בזכותן של נשים חכמות לב.'בְּיָד חֲזָקָה' זו בת לוי, שחיזקה ידה לשלוח את בנה על המים. שנאמר, 'ותקח לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את הילד ותשם בסוף על שפת היאר' (שמות ב, ג).'וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה' זו בת פרעה, שנאמר, 'ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה' (שם, ה).'וּבְמֹרָא גָּדֹל' אלו הן שפרה ופועה, שנאמר, 'ותיראן המילדת את האלהים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיין את הילדים' (שמות א, יז).'וּבְאֹתוֹת וּבְמֹפְתִים' זו מרים, שכל אותן שנים שנדדו ישראל במדבר הייתה מתגלגלת עמהם באר פלאית שניתנה להם בעבורה, עד אותו היום שמתה ונסתלקה הבאר שנאמר, 'וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם ולא היה מים לעדה' (במדבר כ, א-ב).

על כן נאמר, 'וכל הנשים אשר נשא לבן אתנה בחכמה' (שמות לה, כו) – על אותן הנשים שנשאן לבן בחוכמה וגברו על אוזלת היד, על חוסר האונים, על מורא מלכות ועל מגבלות אנוש. ועל שכמותן נאמר, 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ' (שיר השירים ג, ה), שבאותם המעשים העירו ועוררו תחתונים ועליונים לגאולה.

נשים חכמות לב – 'וכל אשה חכמת לב בידיה טוו' (שמות לה, כה). וַתִּשְׁלַח אֶת אֲמָתָהּ – על פי אחת הדעות, 'אמתה' היא ידה של בת פרעה ראו בבלי, סוטה יב, ע"ב. 'וּבְאֹתוֹת וּבְמֹפְתִים' זו מרים – ראו במדבר רבה א, ב: 'והבאר בזכות מרים. מה כתיב "ותמת שם מרים ותקבר שם" (במדבר כ) ומה כתיב אחר כך (שם) "ולא היה מים לעדה" והיאך היתה הבאר עשויה סלע כמין כוורת היתה ומתגלגלת ובאת עמהם במסעות'. שמתה ונסתלקה הבאר – תוספתא סוטה יא, א: 'כל זמן שהיתה מרים קיימת היתה באר מספקת את ישראל. משמתה מרים מהו אומר "ותמת שם מרים ולא היה מים לעדה" שנסתלקה הבאר'.